

MIA
WASIKOWSKA

RADHA
MITCHELL

ERIC
BANA

ILSA
FOGG

BLUEBACK

ZANURZ SIĘ W PRZYGODZIE

SCENARIUSZE LEKCJI

MINDFULNESS, EKOLOGIA, RELACJE, DORASTANIE

SCREEN AUSTRALIA in association with SCREENWEST and LOTTERYWEST and THE WEST AUSTRALIAN REGIONAL FILM FUND, FILM VICTORIA, HANWAY FILMS, PICK UP TRUCK PICTURES and SOUND FIRM present an ARENA MEDIA production a ROBERT CONNOLLY film
MIA WASIKOWSKA, RADHA MITCHELL, ILSA FOGG, LIZ ALEXANDER, ARIEL DONOHUE, CLARENCE RYAN, PEDREA JACKSON, ERIC THOMSON, EDDIE BARDO and ERIC BANA "BLUEBACK" CASTING DIRECTOR JANE MORRIS CSA HAIR & MAKE-UP DESIGNER KAREN SIMS
COSTUME DESIGNER LIEN SEE LEONG PRODUCTION DESIGNER CLAYTON JAUNCEY SOUND CHRIS GOODES TREVOR HOPE GLENN NEVINHAM ANDY WRIGHT COMPOSER NIGEL WESTLAKE FILM EDITOR WICK MEYERS ASC UNDERWATER CINEMATOGRAPHER RICK RIFICI
DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY ANDREW COMMAS ACS EXECUTIVE PRODUCERS ANDREW MYER ROBERT PATTERSON ERIC BANA JOEL PEARLMAN JOANNA BAEVSKI RICK SWART LORRAINE TARADAY NICHOLAS LANGLEY HAYLEY BAILLIE JAMES BAILLIE
MICHELE TURNURE-SALLO ARTHUR HUMPHREY ASSOCIATE PRODUCERS BEC BIGNELL TARA BILSTON ALICIA BROWN JONATHAN DUFFY PRODUCED BY LIZ KEARNEY JAMES GRANDISON ROBERT CONNOLLY
BASED ON THE BOOK "BLUEBACK" BY TIM WINTON ADDITIONAL WRITING BY TIM WINTON SCREENPLAY BY ROBERT CONNOLLY DIRECTED BY ROBERT CONNOLLY

„POCHODZIMY Z WODY, NALEŻYMY DO NIEJ”

Katarzyna Kebernik

Taką mądrość przekazuje swojej córce Dora - jedna z bohaterek filmu. Z taką refleksją – o byciu częścią przyrody, nierozdzielnie z nią związaną – pozostawia widza „Blueback”. Ten film to piękna opowieść o dorastaniu dziewczynki, a następnie młodej kobiety, której całe życie już od wczesnego dzieciństwa kręci się dookoła morza. Dzięki swojej niezwyklej więzi z otoczeniem udaje jej się nawiązać przyjaźń z... dziką rybą, przedstawicielem rzadkiego gatunku: blue groperem, czyli tytułowym Bluebackiem.

Film oprócz ekologicznego wydzwiku przekazuje młodym widzom ważne prawdy o relacjach: z rodzicami, przyjaciółmi, najbliższym otoczeniem, a także ze sobą samym. „Odpocznij, wycisz się” – zachęcają nas morskie kadry „Bluebacka” i spokojny, skoncentrowany na emocjach rytm narracji. Szacunek do środowiska i dbałość o „swoją małą ojczyznę”, jakie wpaja córce Dora, dają Abby korzenie, z których może czerpać siłę do działania, a także spokój i poczucie stabilności. Wątek ten stoi w kontrze do postaw reprezentowanych przez biznesmenów, kierowanych nienasyconą żądzą zysku i potrzebą ciągłej ekspansji, chcących eksploatować zasoby wybrzeża bez troski o dobrostan zamieszkujących je zwierząt, roślin i ludzi.

„Blueback” to zdecydowanie film w duchu mindfulness, oferujący niemal dwie godziny relaksu i odpoczynku od stresującego trybu życia, który coraz mocniej odbija się na kondycji psychofizycznej dzieci i nastolatków. „Blueback” przypomina o tym, co najważniejsze – cieszeniu się chwilą, aktywności fizycznej, szczerzej trosce o innych, niepozostawianiu obojętnym na zło. Piękne zdjęcia Australii i podwodnego królestwa rafy koralowej przeniosą widzów na drugi koniec świata, umożliwiając przeżycie wakacyjnej przygody za cenę biletu do kina.

„Blueback” jest wręcz wzorcowym filmem familijnym, który spodoba się odbiorcom z różnych grup wiekowych, a przy tym w odpowiedzialny sposób poruszy ważne tematy... Część widzów zakończy seans wzruszona, część – z głową pełną marzeń o dalekiej podróży, nurkowaniu w błękitnych wodach Morza Koralowego, że jakaś dzika ryba mogłaby powierzyć im, tak jak Blueback Abby, swoje tajemnice...

CO ZNAJDZIESZ W BROSZURZE?

- Scenariusz dr. hab. Magdaleny Bednarek, wykładowczynie UAM, analizujący relację Abby i Dory (córci i matki) oraz proces dojrzewania głównej bohaterki, przygotowany z myślą o lekcji języka polskiego i poszerzaniu umiejętności czytania tekstów kultury oraz wrażliwości na odbiór narracji audiowizualnych.
- Scenariusz Marcina Siuchno z organizacji Totemownia, dotyczący rafy koralowej i konieczności jej ochrony, opracowany dla nauczycieli biologii, geografii i dla wszystkich pedagogów chcących zorganizować zajęcia na temat zagrożeń, jakie aktualnie stoją przed morzami i oceanami naszej planety.
- Scenariusz Olgi Sarny z Fundacji MARE o rodzajach aktywizmu i skutecznych sposobach wywierania wpływu na otoczenie. Dodatkem do zajęć jest „Bałtycki Quiz”, z którego uczniowie w atrakcyjny sposób dowiedzą się, z jakimi problemami mierzy się polskie morze oraz, że nie ustępują one wagą problemom Wielkiej Rafy Koralowej.

Mamy nadzieję, że przygotowane materiały edukacyjne okażą się inspirujące i pomocne.

O autorce:

Katarzyna Kebernik – edukatorka i krytyczka filmowa. Z wykształcenia pedagożka i polonistka. Członkini Zespołu Edukatorów Ferment Kolektiv i portalu Film w Szkole. O kinie dla małych widzów pisze do magazynu „Wychowanie w przedszkolu”, a o tym dla dorosłych – w miesięczniku „KINO”, kwartalniku „Ekran” i na łamach film.org.pl. Laureatka II miejsca w Konkursie o Nagrodę im. Krzysztofa Mętraka dla młodych krytyków filmowych (2020) oraz laureatka nagrody głównej w Konkursie Krytyk Pisze FKA (2020).

**Na film „Blueback”
zapraszamy wszystkich uczniów
klas 4-8 oraz szkół średnich
- JUŻ OD 14 KWIETNIA W KINACH.**

Film jest dostępny w kinach z kilkunastominutową wideoprelekcją edukacyjną dotyczącą rafy koralowej, ochrony mórz i oceanów, najciekawszych gatunków ryb żyjących w Morzu Koralowym, a także sportów wodnych.

**W celu rezerwacji seansu „Blueback” z prelekcją
edukacyjną skontaktuj się ze swoim ulubionym kinem.**

SIŁA PŁYNĄCA Z KORZENI: CO DAJĄ NAM WARTOŚCIOWE RELACJE Z RODZINĄ I OTOCZENIEM.

dr hab. Magdalena Bednarek

Grupa wiekowa: szkoła ponadpodstawowa

Przedmiot: język polski

Czas realizacji: dwie jednostki lekcyjne

Zagadnienia edukacyjne:

- relacje rodzinne jako źródło tożsamości,
- nieantropocentryczna koncepcja podmiotowości,
- symbolika akwaticzna.

Cele operacyjne:

Po zajęciach uczeń/uczennica:

- Interpretuje film fabularny;
- Wypowiada się na temat fikcyjnych postaci w odniesieniu do własnych doświadczeń;
- Píše rozprawkę/esej na zadany temat;
- Czyta fragmenty eseju filozoficznego;
- Rozumie pojęcia ramy kompozycyjnej i retrospekcji;
- Dostrzega wpływ rodzica na kształtowanie charakteru i upodobań dziecka;
- Dostrzega współzależność między człowiekiem i naturą oraz wynikającą stąd konieczność przyjęcia odpowiedzialnej postawy wobec natury.

Formy i metody pracy:

Burza mózgów, heureza, dyskusja, praca w grupach, praca zbiorowa jednolita, praca w grupach zróżnicowana.

Materiały pomocnicze: fragm. eseju A. Neimanis pt. *Hydrofeminizm* (zał. 1.).

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Pierwsza jednostka lekcyjna

- 1.** Nauczyciel/-ka pyta uczniów, jakie uczucia towarzyszyły im na koniec filmu „Blueback”? Co czuli, obserwując Abby, która pływa w pustce, otoczona przez ciemny błękit wody? (Uczniowie i uczennice mogą wymieniać całą gamę uczuć od radości, spokoju – ścieżka dźwiękowa mogła je ewokować – przez samotność, melancholię, aż po smutek). Czy ich odczucia zmieniały się, gdy bohaterka po ponownym zanurzeniu spotkała Bluebacka? [5 min.]
- 2.** Następnie nauczyciel/-ka przekierowuje uwagę uczniów na emocje Abby: Jakie uczucia mogły jej towarzyszyć podczas tego nurkowania (początkowo mógł to być spokój, tęsknota, żal, smutek, a nawet desperacja – pozbawiona wyrazu twarz Abby po wynurzeniu się i szybki zwrot ku najczarniejszym zakątkom zatoki)? Jaki wpływ miały na jej zachowanie dwie poprzednie sceny (telefon do współpracownika z wiadomością o wznowieniu badań oraz pogrzeb matki)? Pierwsza z nich mogła sugerować celowość tego nurkowania, jego zawodowy charakter: Abby mogła szukać odpowiedzi na pytanie, jak chronić bioróżnorodność oceanu. Z drugiej strony mogła nią kierować chęć znalezienia ukojenia – w bólu, żałobie. Mogła to być także podróż sentymentalna – Abby nurkuje w miejscu, które pokazała jej Dora, gdzie razem spędziły wiele czasu. Być może dla kobiety zanurzenie się w oceanie było też jakąś formą kontaktu ze zmarłą matką, a także powrotem do korzeni – starych przyjaciół, także zwierzęcych. [5 min.]
- 3.** Nauczyciel/-ka zwraca uwagę, że film rozpoczął się bardzo podobną sceną, w której Abby nurkuje i zbiera próbki. Wprowadza pojęcie ramy kompozycyjnej: powtórzenia

takiej samej lub bardzo podobnej sceny, słów, ujęcia na początku i na końcu utworu. Co eksponuje to powtórzenie? (Znaczenie, jakie dla Abby ma ocean i nurkowanie w nim). Nauczyciel/-ka proponuje burzę mózgow: z czym kojarzy się ocean? Padające hasła zapisuje na tablicy. Następnie klasa stara się z tego ogólnego obrazu wyłonić ten, który dostrzegła Abby (być może jakieś hasła trzeba będzie dopisać: np. pracę, misję ratowania rafy koralowej, miejsce bezpiecznie, dom). [5 min.]

4. Kolejny etap lekcji ma na celu interpretację wpływu dzieciństwa na postawy i wartości dorosłej Abby. Nauczyciel/-ka zwraca uwagę, że film opiera się na retrospekcjach (tłumaczy to pojęcie). Czemu służy przerywanie rozwijającej się fabuły scenami z przeszłości? (Uczniowie powinni wskazać, że eksponuje to związki przyczynowo-skutkowe). Nauczyciel/-ka prosi o wymienienie tego, co charakteryzuje dorosłą Abby (np. odwaga, empatia, troskliwość, wierność w przyjaźni, troska o naturę ożywioną i nieożywioną, miłość do matki, miłość do nurkowania, umiejętność szybkiego podejmowania decyzji, determinacja, konsekwencja), zapisuje je na tablicy. Wraz z klasą wyłania pięć najważniejszych. [10 min.]

5. Następnie dzieli klasę na pięć grup, każdej przydziela jedną z wcześniej wyłonięnych cech i prosi o wskazanie dwóch scen filmu (jednej z dzieciństwa, jednej z dorosłości), które pokazują, w jaki sposób ta cecha została ukształtowana, a w jaki ujawniała się w dorosłym życiu. Grupy prezentują efekty swojej pracy. [15 min.]

ZADANIE DOMOWE:

Wypowiedź pisemna: Jaką funkcję pełnią retrospekcje w filmie „Blueback” (na wybranym przykładzie)?

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Druga jednostka lekcyjna

- 1.** Lekcję rozpoczyna odczytanie przez ochotników zadania domowego [5 min.]
- 2.** Kolejna część lekcji służy wskazaniu roli matki w kształtowaniu córki. Nauczyciel/-ka, odwołując się do scen przywoływanych przez uczniów w zadaniach lub podczas poprzedniej lekcji, pyta jaką rolę w kształtowaniu się Abby odegrała matka? Jakimi uczuciami matka i córka się darzyły? Jak oceniają działania wychowawcze Dory? Czy jej oczekiwania wobec córki były adekwatne? Czy Dora była dobrą matką? Ważne, by uczniowie i uczennice zauważyli nieidealność Dory jako matki (niekiedy jej metody wychowawcze mogły przynieść odwrotny od zamierzonego skutek – np. popychanie córki do nurkowania, gdy ta się bała, mogło ją zrazić do tej formy aktywności), ale także, by w rozmowie przytoczyć sceny, które pokazują, że Dora potrafiła przyznać się do błędu (przeprasza za postawienie zbyt wysokich oczekiwań córce podczas protestu i oskarżanie jej o tchórzostwo, zniechęcanie do wyjazdu do szkoły). Tę część lekcji kończy pytanie, czy widzą podobieństwo między matką i córką? Czy Abby jest kopią Dory? To pytanie powinno być zadane w jakimś kontekście, np. aktywistycznym. [10 min.]
- 3.** Nauczyciel/-ka pyta, czy Dora jako matka często korzystała ze swojego autorytetu jako rodzica, czy raczej traktowała córkę partnersko? Następnie przytacza słowa Dory „Pochodzimy z wody, należymy do niej” – zwracając uwagę, że to jedna z nielicznych lekcji, które matka daje córce. Nauczyciel/-ka pyta, jak uczniowie i uczennice rozumieją te słowa? (Uczniowie mogą tłumaczyć je wiedzą biologiczną: teorią ewolucji, faktem, że ciało ludzkie w większości składa się z wody, przebiegiem płodowego etapu życia ssaków). Czy słowa te wyjaśniają miłość Dory do oceanu przekazaną Abby? Czy słowa te w filmie zostają przełożone na obraz? (Tak – w scenie wspólnego zanurzenia matki i córki w oceanie poprzedzające śmierć Dory). Co w kontekście tych słów znaczyć może, że przed śmiercią Dora unosi się na wodach ukochanej zatoki? Jaką perspektywę na śmierć buduje ta scena? W razie potrzeby nauczyciel/-ka przywołać może fragment hasła woda ze *Słownika symboli W. Kopalińskiego* („Woda jest symbolem chaosu, nieśtałości, zmienności, przeobrażenia, rozpuszczania się; bezmiaru możliwości; uzdrowienia; źródła życia, odrodzenia ducha i ciała; zmartwychwstania; potęgi, płodności; niebezpieczeństwa. śmierci; oczyszczenia, chrztu; wiedzy i pamięci utajonych w podświadomości; zwierciadła; prawdy, mądrości; dobra i zła; łaski i cnoty; duszy ludzkiej; umysłu kosmicznego; zapomnienia; zasady żeńskiej; magii”) – śmierć, którą antycypuje scena zanurzenia wraz z córką w wodzie jest obrazem transformacji, akceptacji zmian, porządku życia i śmierci, powrotu do pramaterii. [10 min.]

4. Następnie nauczyciel/-ka prosi uczniów i uczennice o cichą lekturę fragmentów eseju Astridy Neimanis *Hydrofeminizm, czyli stawanie się ciałem wodnym* (zał. 1), w przekładzie Zofii Królak, w całości opublikowanego w „Dwutygodniku”:

<https://www.dwutygodnik.com/artukul/8805-hydrofeminizm-czyli-stawanie-sie-cialem-wodnym.html>

Nauczyciel/-ka wraz z klasą omawia ten tekst, konstruując odpowiedzi na pytania:

- Na czym polega relacja między człowiekiem i naturą wg Neimanis?
- Jaka właściwość wody jest dla Neimanis najistotniejsza?
- Jaką wizję nowej cielesności kreuje Neimanis?

[15 min.]

5. Lekcję kończy refleksja na temat - czy „Blueback” może być odpowiedzią na pytanie: „co począć dalej, kiedy już uznamy, że nie jesteśmy hermetycznie zamknięci w kombinezonach z ludzkiej skóry”? [5 min.]

ZADANIE DOMOWE:

Tekst argumentacyjny lub esej nt. „Czy wodna wspólnota do czegoś zobowiązuje”?

O autorce:

Dr. hab. Magdalena Bednarek – adiunktka w Zakładzie Semiotyki Literatury IFP UAM, członkini Zespołu d. Badań nad Literaturą i Kulturą Dziecięcą WFPiK UAM. Autorka dwóch książek: „Baśnie przeobrażone. Transformacje bajki i baśni w polskiej epice po 1989 roku” oraz „Mikrokosmos literacki. Przestrzeń genologiczna małych form narracyjnych w prozie polskiej lat 1945-1989”. Publikowała m.in. w „Polonistyce”, „Czasie Kultury”, „Dzieciństwie”, „Literaturze Ludowej”.

ZAŁĄCZNIK 1

Astrida Neimanis, *Hydrofeminizm, czyli stawanie się ciałem wodnym.*

Przeł. S. Królak. „Dwutygodnik” 2020, nr 3,

<https://www.dwutygodnik.com/artukul/8805-hydrofeminizm-czyli-stawanie-sie-cialem-wodnym.html>.

Sześćdziesiąt do dziewięćdziesięciu procent składu naszego ciała stanowi woda. Woda w tym znaczeniu jest substancją ujednostkowioną w postaci czegoś względnie trwałego, co zwiemy naszym ciałem. Woda jednak rządzi się inną logiką, podlega innym schematom i na inne sposoby podtrzymuje w istnieniu nasze ciała doczesne. Woda jest przede wszystkim przewodnikiem i łącznikiem. Podobnie jak prądy oceaniczne, które przenoszą ciepło pochodzące ze Słońca, ławice ryb i wyspy zużytego plastiku z jednego miejsca na naszym globie do innego, nasze ciała wodne służą za fizyczny nośnik. Z ewolucyjnego punktu widzenia ożywione ciała są nieodzowne do rozprzestrzeniania się czegoś, co naukowcy Mark i Dianna McMenamin nazywają Hipermorzem, które powstało w momencie, w którym życie wydzwignęło się z wód morskich i z konieczności wchłonęło „z powrotem w siebie” środowisko wodne. Sięgając dziś po szklankę wody i wypijając ją, powiększamy obszar tego Hipermorza, podtrzymujemy bowiem nasze istnienie dzięki innym „sieciom fizycznej bliskości i wymianie płynów”. W akcie wchłaniania nawiązujemy kontakt ze wszystkimi stowarzyszonymi z nami gatunkami, zamieszkującymi dział wodny, z którego wodę tę zaczerpnięto – psotnikami, skupnią, słodkowodnymi małżami. Łączymy się jednak również z odstojnikami i z szybko mieszającymi flokulatorami do uzdatniania wody, z basenami, akwenami i chmurami deszczowymi. Hipermorze obejmuje swym zasięgiem nie tylko lądową florę i faunę, ale także technologiczne, meteorologiczne i geofizyczne zbiorniki wodne.

Mimo nieustannego ruchu woda jest również planetarnym archiwum znaczeń i zasobem surowców. Wypicie szklanki wody oznacza przyjęcie w siebie duchów nawiedzających tę wodę. Kiedy chwilę później daje się nam we znaki „zew natury”, zwracamy do zbiornika i mórz nie tylko nasze antydepresanty, sztuczne estrogeny czy najpospolitsze wydaliny, ale także znaczenia przenikające te materialności: kulturę jednorazowego użytku, zmedykalizowane rozwiązywanie problemów, ekologiczne odłączenie. Podobnie jak głębokie oceany, które zawierają cząstkowe zapisy z poprzednich epok geologicznych, woda zachowuje nasze antropomorficzne sekrety, nawet jeśli wolelibyśmy o nich zapomnieć. Nasza odległa, a także bliższa przeszłość powraca do nas, zarówno w strugach, jak i powodziach.

I ta sama szklanka wody ułatwia nam ruch, wzrost, myślenie i miłość. Gdy przeciska się w dół przetyku, przez krew, tkanki, do palca wskazującego, obojczyka, powięzi lewej podeszwy, gwarantuje naszemu istnieniu, że pozostanie stawaniem. Jako substancja alchemiczna, jednocześnie najcudowniejsza i najbardziej banalna, woda wiedzie nasze ciało od młodości ku starości, prowadzi z miejsca na miejsce, od możliwości ku urzeczywistnieniu. Translacja, transformacja. Rozplenienie mnogości.

[...]

Rozpatrując rzecz w skali nieco bardziej ludzkiej, sami rozwijamy się w wodach płodowych dostarczających nam składników odżywczych umożliwiających dalsze dojrzewanie. Podobnymi drogami wodnymi usuwane są nasze odpady, a przed szkodliwymi zewnętrznymi czynnikami chronią nas wody wewnętrzmaciczne. Wody płodowe same są ciałem wodnym, zamkniętym w innym zbiorniku – ciele – wodnym, przynależnym do jeszcze większego globalnego żywiołu wodnego, który podtrzymuje nasze istnienie, chroni nas i pielęgnuje, zarówno na zewnątrz, jak i wewnątrz ciała, jako przedłużenie owych owodniowych pierwocin. Woda łączy skalę ludzką z pozostałymi skalami życia, zarówno z niezgłębianymi, jak i z niezauważalnymi. Wszyscy jesteśmy ciałami z wody, w sensie konstytucyjnym, genealogicznym i geograficznym

[...]

Moje składające się w większości z wody ciało to rzecz nie tylko czysto ludzka. Od niemal niedostrzegalnej gołym okiem galarety unoszącej się w pacyficznym bentosie po żyjącego na pustynnych terenach Namibii zimującego w błocie suma; od namorzynów do ambrozji; od kanałów przez odcięte zakola rzek w Australii po ryczący wodospad Niagara; umoszczeni między postrzępionymi kłębiastymi chmurami a głęboką warstwą wodonośną wszyscy jesteśmy ciałami z(biornikami) wody.

Jeśli uznać tę cielesnie powiązaną wodną wspólnotę, różnice między człowiekiem a tym, co nie-ludzkie zaczynają się zacierać. Żyjemy na wodnych dobrach wspólnych, gdzie ludzkie niemowlę pije matkę, matka wchłania zbiornik, zbiornik uzupełniany jest przez burzę, burza pochłania ocean, ocean podtrzymuje przy życiu ryby, a ryby spożywane są przez wieloryba... Przekazywanie naszej wody drugiemu jest konieczne do sprawowania opieki nad owymi dobrami wspólnymi. Kiedy jednak i jak dar ten zmienia się w kradzież, a zrównoważony rozwój w uzurpację?

„Ściekanie”: podczas gdy wymieranie gatunków dokonuje się w tempie około dziesięciu procent gatunków na dekadę, gatunki wodne są bardziej zagrożone wyginięciem niż ptaki lub ssaki. Ten oceaniczny łabędzi śpiew jest w większości efektem przeciekania płynów samochodowych, domowych rozpuszczalników, pestycydów, rtęci i innych toksyn, które przedostają się z domostw człowieka kanałami do morza. Najbardziej dotknięte są ciała tych zwierząt, które żyją na dnie lub w pobliżu siedlisk wodnych – takie jak jaja ryb czy filtratory –gdzie osadza się większość zanieczyszczeń.

[...]

Stwierdzenie, że „moje ciało to mokradła, ujście rzeki, ekosystem, że jest przepelnione dopływami gatunków towarzyszących, gnieźdzących się w moich trzewiach, rozciągających się przez moje palce, gromadzących się u moich stóp”, to poetycki sposób na wyobrażenie sobie na nowy inny sposób mojej cielesności. Ale co począć dalej, kiedy już uznamy, że nie jesteśmy hermetycznie zamknięci w kombinacjach z ludzkiej skóry? Co jesteśmy winni i jak ten dług spłacimy?

ABC RAFY KORALOWEJ Z FILMEM „BLUEBACK”

Marcin Siuchno, Totemownia.pl

Grupa wiekowa: szkoła podstawowa, klasy V i VI

Przedmiot: geografia, biologia.

Czas realizacji: jedna jednostka lekcyjna

Zagadnienia edukacyjne:

- Podstawowe wiadomości o funkcjonowaniu raf koralowych.
- Zagrożenia raf koralowych i innych ekosystemów morskich.
- Zrównoważona eksploatacja ekosystemów morskich.

Cele operacyjne:

Po zajęciach uczeń/uczennica:

- zna podstawowe informacje dotyczące rafy koralowej,
- rozumie znaczenie raf koralowych dla morskiej bioróżnorodności,
- potrafi wymienić najważniejsze zagrożenia dla raf koralowych i morskiej bioróżnorodności,
- potrafi wskazać sposoby zrównoważonego wykorzystania morskich ekosystemów.

Formy i metody pracy:

praca z kartą zadań, praca samodzielna lub w grupach.

Materiały pomocnicze: komputer lub telefon z dostępem do Internetu, karta pracy, atlas geograficzny lub słownik pojęć geograficznych, podręcznik z geografii i/lub biologii.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Film „Blueback” porusza wiele wątków dotyczących tego, w jaki sposób człowiek korzysta z bogactw otaczającego świata. W filmie dokładnie pokazano, na czym polega zrównoważone wykorzystanie zasobów morskich. Widzimy, jak bohaterowie pozyskują tylko tyle mięczaków lub ryb, ile potrzebują. Jak bardzo Abby i Dorę szokuje fakt, że ktoś może polować na ryby dla przyjemności, nie przejmując się przy tym ani wymiarem ryby, ani jej gatunkiem. Między wierszami czujemy więź i szacunek, jakim darzy się morze i jego mieszkańców.

Film nie oszczędza widzom trudnej prawdy. Morza i oceany umierają, wraz z nimi znikają rafy koralowe. Według niektórych prognoz, kolejne pokolenie odziedziczy po nas świat bez piękna i bogactwa tych „lasów deszczowych morza”. Poniższy scenariusz pokazuje podstawowe wiadomości na temat raf koralowych. Wiemy, że tak spektakularnego zjawiska, jakim są te ekosystemy, nie da się opisać w kilku zdaniach. Chcemy jednak wyposażyć uczniów w podstawowy zasób informacji, być może potrzebny im w dalszych samodzielnych poszukiwaniach. W propozycji zajęć zawarliśmy też zadanie dotyczące najważniejszych zagrożeń raf koralowych. Niestety większość z opisanych zjawisk jest powszechna i skutecznie dewastuje też inne morskie ekosystemy. Jednocześnie wiedza o nich wśród ludzi jest bardzo mała.

Zapraszamy do karty zadań. Można przy jej rozwiązywaniu wspomagać się atlasem geograficznym. Można również sięgnąć po podręczniki do geografii i biologii.

O autorce:

Marcin Siuchno – Ukończył biologię na SGGW. Zaczynał jako pasjonat ptaków, dziś zawodowo zajmuje się ornitologią miejską. Od dwunastu lat uczy, edukuje i oprowadza. Jest przewodnikiem po Biebrzańskim Parku Narodowym, prowadzi wycieczki i spaceruje po miejskiej przyrodzie. Jest nauczycielem. Na co dzień pracuje z małymi i dużymi, przedszkolakami i seniorami. W ciągu tygodnia uczy w szkole systemowej, demokratycznej, przedszkolu stacjonarnym i leśnym. Filozofia lub system kształcenia mają dla niego drugorzędne znaczenie, liczy się to, czy pokażesz dzieciakom piękno otaczającego je świata. Sam jak dziecko, nie może się nadziwić, że świat taki piękny.

Karta pracy ucznia

Poniżej znajdziecie zadania dotyczące raf koralowych, ich znaczenia, ochrony i wykorzystania przez człowieka. Zadania możecie wykonywać w dowolnej kolejności. Do ich realizacji wystarczy wiedza wyniesiona z filmu. Pomoże na pewno też to, czego nauczyliście się na biologii i geografii w czasie omawiania takich zagadnień jak bezkręgowce, ryby, znaczenie mórz i oceanów, a także podstawy wiedzy o krajobrazach i ekosystemach.

Zadania pomogą Wam zrozumieć, jak wyjątkowe są rafy koralowe i dlaczego tak szybko znikają z krajobrazu mórz i oceanów.

Zadanie 1. ABC rafy koralowej

Uzupełnij zdania pojęciami wybranymi z nawiasów, a stworzysz krótką definicję tego, czym jest rafa koralowa. Spokojnie, zadanie to bazuje na tym, co już wiesz, a jeśli nie wiesz, możesz dowiedzieć się (albo domyślić), czytając dokładnie cały tekst.

Rafa koralowa to jeden z (**zwykłych/najbogatszych/najuboższych**) ekosystemów morskich jakie znamy. Liczba i różnorodność żyjących tu organizmów porównywalna jest z bogactwem (**stepów/lasów liściastych klimatu umiarkowanego/ równikowych lasów deszczowych**). Organizmami, które stanowią podstawę raf koralowych są (**gąbki/korale**). Należą one do grupy (**szkarłupni/jamochłonów**). Są drapieżcami, ale większość ich ofiar to plankton, czyli organizmy (**duże/bardzo małe**), niesione prądami morskimi.

Niesamowite jest to, że większość koralowców żyje w symbiozie z (**glonami/pierwotniakami/bakteriami**), zjawisko to nazywamy fotosymbiozą. Niestety, jeśli wokół rafy koralowej skład chemiczny lub temperatura wody ulegnie zmianie, glony opuszczają koralowce, a rafa umiera, spektakularnie bielejąc.

Rafa koralowa (**nigdy nie rośnie/ciągle rośnie**), więc po tysiącach lat (**pozostaje niezmienną/zaczyna wystawać z wody**). Na fragmentach rafy, które „dotarły” tuż pod powierzchnię wody, powstają wyspy. Wyspa taka nazywana jest (**atolem/laguną/archipelagiem**). Wygląda jak donut, czyli pączek z dziurą w środku. Koliste wyniesienie powstałe na rafie otacza płytką, często zamkniętą zatokę, nazywaną (**mierzeją/zalewem/laguną**).

Najwięcej raf koralowych występuje w strefie..... (**polarnej/umiarkowanej/międzyzwrotnikowej**). Prócz tych najbardziej znanych z tropików naukowcy

wciąż odkrywają nowe rafy w chłodniejszych, a nawet zimnych morzach. Największa i bogatsza rafa koralowa na naszej planecie, nazywa się zupełnie, ale to zupełnie nie-poetycko, czyli po prostu (**Epicka Rafa Koralowa/Wspaniała Rafa Koralowa/Wielka Rafa Koralowa**). Jak już wiesz z filmu „Blueback”, znajduje się u wybrzeży (**Australii/Afryki/Patagonii**).

Zadanie 2. Dlaczego rafy koralowe giną?

Morskie ekosystemy giną. Ogromna skala połowów ryb, zanieczyszczenie środowiska i zmiany klimatyczne zamieniają w pustynie całe połacie mórz i oceanów. Rafy giną jeszcze szybciej, bo sieć zależności między ich mieszkańcami jest tak skomplikowana, że zniknięcie nawet jednego jej elementu staje się katastrofą dla pozostałych. Połącz przyczynę zagrożenia raf koralowych (mórz i oceanów) z jego skutkami, a dowiesz się, dlaczego rafy koralowe giną tak szybko.

	PRZYCZYNA		SKUTEK
1	Wycinanie lasów namorzynowych	a	Nadmierna i niekontrolowana eksploatacja łowisk. Zjawisko to prowadzi do zachwiania równowagi ekologicznej rafy koralowej. Znikają drapieżniki, zwłaszcza duże gatunki ryb, polujące na te, które żywią się koralowcami. Dodatkowo część stosowanych metod połowu polega na ciągnięciu ciężkich sieci po dnie morskim, czyli tzw. trałowaniu. To fizycznie niszczy ogromne połacie rafy.
2	Globalne zmiany klimatyczne i zakwaszenie wody	b	Zjawisko to prowadzi do zamulania raf koralowych. Usunięcie tego naturalnego filtra na granicy lądu i oceanu, sprawia że miliony cząsteczek gleby zmytych z lądu pokrywa koralowce, odcinając je od dostępu do światła. Nawet muł unoszący się w wodzie ogranicza na tyle dostęp światła, że glony żyjące w symbiozie z koralowcami giną.
3	Obce inwazyjne gatunki	c	Wszystko co wyrzucimy, prędzej czy później trafi do oceanu. Plamy ropy odcinają wodne organizmy od dostępu światła. Związki azotu nadmiernie użyźniają rafę, burząc jej równowagę. Metale ciężkie wnikają w organizmy i wędrują dalej, wraz z łańcuchem pokarmowym. A cząstki mikroplastiku są już wszędzie i dopiero dowiadujemy się o pełnej szkodliwości ich wpływu na ekosystemy.
4	Przełowienie	d	Najważniejsza jest skala tego zjawiska. Nawet mała obecność ludzi prowadzi do niewielkich uszkodzeń rafy koralowej, wynikających z nieuwagi lub chęci zabrania jej „kawałka” na pamiątkę. Jeśli wiąże się z myślistwem, ubywa dużych drapieżnych ryb. Każdy rodzaj „odwiedzania” rafy wiąże się dla jej mieszkańców ze wzmożonym hałasem, mikro-plamami ropy i miejscowymi zniszczeniami struktury przez kotwice. Są takie rafy, gdzie źródło tych mikrouszkodzeń pojawia się w kilkudziesięciu tysiącach różnych miejsc.

	PRZYCZYNA		SKUTEK
5	Intensywna turystyka	e	Zbiorniki balastowe statków to ogromne przestrzenie w kadłubie, które napełnia się wodą tak, żeby statek był stabilny. W czasie rejsu mogą być napełniane i opróżniane nawet kilkukrotnie. Razem z wodą balastową w rejs ruszają larwy krabów i rozgwiazd, glony, bakterie i grzyby. Jeśli dotrą do miejsca, gdzie się zaaklimatyzują, nic nie ograniczy ich rozwoju; bo gdzieś tam daleko, w miejscu pochodzenia, zostały wszystkie drapieżniki, choroby i pasożyty, które ograniczały ich rozwój. Jeśli osadzą się na terytorium rafy koralowej – zaczną namnażać się kosztem jej wyniszczania.
6	Zanieczyszczenie oceanu	f	W wodach oceanów jest coraz więcej dwutlenku węgla. Ten, rozpuszczony w wodzie, tworzy lekki kwas węglowy. To z kolei utrudnia koralowcom budowanie swego szkieletu. Co gorsza wiele z nich słabo znosi jakiegokolwiek zmiany. Dla wielu cieplej nie oznacza lepiej. Jeszcze gorzej zmiany składu chemicznego i temperatury wody znoszą glony żyjące z koralowcami. Prowadzi to do bielenia rafy. Czyli masowego zamierania koralowców, po których zostają tylko ich śnieżnobiałe szkielety.

1	2	3	4	5	6

Zadanie 3. W zgodzie z rafą

W filmie „Blueback” ukazano głęboką więź między morzem i ludźmi. Zarówno główne bohaterki, jaki i ich sąsiedzi oraz znajomi darzą morze szacunkiem, czerpiąc z jego zasobów w sposób zrównoważony. Zrównoważony, czyli taki, który nie dewastuje ekosystemu, pozwala zachować bogactwa naturalne dla kolejnych pokoleń, a co najważniejsze: opiera się na ostrożnym czerpaniu z zasobów, głównie na potrzeby własne.

Czy po obejrzeniu filmu (i bazując na swojej wiedzy) jesteś w stanie podać przykłady działań, które zapewniają korzyść człowiekowi, ale nie dewastują ekosystemu morskiego? Spróbuj wymienić trzy z nich. Jakie korzyści przynosi ludziom i morzu zrównoważona eksploatacja jego zasobów?

Przykłady zrównoważonego eksploataowania zasobów morskich:

-
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
-
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
-
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Karta odpowiedzi (dla nauczyciela)

Zadanie 1. ABC rafy koralowej.

1. (zwykłych/najbogatszych/najuboższych)
2. (stepów/lasów liściastych klimatu umiarkowanego/równikowych lasów deszczowych)
3. (gąbki/koralowce)
4. (szkarłupni/jamochołonów)
5. (duże/bardzo małe)
6. (glonami/pierwotniakami/bakteriami)
7. (nigdy nie rośnie/ciągle rośnie)
8. (pozostaje niezmieniona/zaczyna wystawać z wody)
9. (atolem/laguną/archipelagiem)
10. (mierzeją/zalewem/laguną)
11. (polarnej/umiarkowanej/międzyzwrotnikowej)
12. (Epicka Rafa Koralowa/Wspaniała Rafa Koralowa/Wielka Rafa Koralowa)
13. (Australii/Afryki/Patagonii)

Zadanie 2. Dlaczego rafy koralowe giną?

1	2	3	4	5	6
b	f	e	a	d	c

Zadanie 3. W zgodzie z rafą

Przykłady zrównoważonego eksploataowania zasobów morskich:

- Połów tylko tych ryb, które mają konkretne wymiary
- Stosowanie nieinwazyjnych metod połowu, np. łowienie mięczaków ręcznie
- Łowienie na własne potrzeby
- Ograniczenie połowów do konkretnych miejsc
- Łowienie zwierząt w konkretnych terminach
- Szacunek do morskich stworzeń

Korzyści zrównoważonego czerpania z zasobów morskich to na przykład:

- Zachowanie źródła pożywienia dla kolejnych pokoleń
- Wyższa jakość życia wynikająca z dobrego stanu środowiska
- Kultywowanie tradycji i tradycyjnego sposobu życia
- Wychowanie kolejnych pokoleń w szacunku do przyrody

PO CO KOMU NAUKA? JAK CHRONIĆ MORZA I OCEANY ORAZ ZMIENIAĆ ŚWIAT – NA PRZYKŁADZIE FILMU „BLUEBACK”.

Olga Sarna

Grupa wiekowa: klasy 7-8.

Przedmiot: godzina wychowawcza, doradztwo zawodowe, język polski.

Czas realizacji: jedna lub dwie jednostki lekcyjne.

Zagadnienia edukacyjne:

- określanie swojej pasji i praktycznych sposobów wykorzystania jej,
- ścieżka zawodowa związana z zainteresowaniami,
- różne rodzaje aktywizmu i sposoby wpływu na otaczającą rzeczywistość (grupowe i indywidualne),
- ochrona ekosystemów morskich, w tym Bałtyku.

Cele operacyjne:

Po zajęciach uczeń/uczennica:

- posiada wiedzę na temat zagrożeń dla ekosystemów morskich, takich jak zmiany klimatu i nielegalne połowy,
- zyskuje świadomość na temat problemów, z jakimi zmagają się morza i oceany na skutek działalności człowieka oraz jaki wpływ mają one na lokalne społeczności,
- w podstawowym zakresie rozumie połączenia i wzajemne oddziaływania pomiędzy wszystkimi elementami ekosystemu oraz zagrożeniami stwarzanymi przez działalność człowieka,
- zna różne formy aktywizmu na rzecz ochrony środowiska i rozumie spektrum możliwych działań aktywistycznych na rzecz oceanów i klimatu,
- wie, w jaki sposób może wpłynąć na ochronę ekosystemów morskich,
- ma podstawową wiedzę na temat specyfiki ekosystemu Morza Bałtyckiego i rozumie swój wpływ jako mieszkańca Polski na jego stan,
- podejmuje kroki mające na celu ochronę środowiska.

Formy i metody pracy:

praca indywidualna, praca w grupie, dyskusja, quiz, burza mózgów.

Materiały pomocnicze: tablica, kreda, kredki, przybory do pisania, mapa zlewni Bałtyku, prezentacja multimedialna lub dostęp za pomocą Internetu w telefonach uczniów do załącznika nr 1 (quiz).

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Wprowadzenie

Nauczyciel/-ka pyta uczniów o wrażenia po obejrzeniu filmu „Blueback”. Zadaje dwa pytania kierunkujące:

- Co sądzą o nietypowej przyjaźni bohaterki filmu z tytułowym Bluebackiem / grouperem?
- Jakie zagrożenia dla oceanów wybrzmiały najbardziej w filmie? Na co uczniowie zwrócili uwagę? Co sądzą o działaniach aktywistycznych obu bohaterki?

Po wysłuchaniu odpowiedzi nauczyciel/-ka rozpoczyna dalszą dyskusję, przedstawiając uczniom kilka podstawowych pojęć.

CZĘŚĆ 1: O aktywizmie

AKTYWIZM ŚRODOWISKOWY (z ang. Environmental activism) – „aktywizm środowiskowy” definiuje się jako działania jednostek lub grup, które chronią lub pomagają środowisku. Osoby zaangażowane w ruch identyfikują problemy zagrażające życiu planety, od problemów społeczności po globalne problemy takie jak zmiany klimatu czy utrata bioróżnorodności, a następnie opracowują strategie promowania świadomości lub tworzenia rozwiązań, które bezpośrednio odnoszą się do problemu.

Działania aktywistyczne mogą być podejmowane na wiele sposobów, od lokalnych strategii oddolnych po kampanie ogólnokrajowe i międzynarodowe. Aktywistą można być w każdej branży – dążąc do zmiany w swojej lokalnej społeczności, szkole, firmie, w której pracujemy.

Nauczyciel/-ka tłumaczy uczniom, czemu aktywizm jest ważny i jakie są jego cele:

I. Budowanie świadomości na temat zrównoważonego rozwoju

Aktywizm środowiskowy generuje wzrost świadomości ekologicznej wśród społeczeństw. Nagłaśniając ważne tematy m.in. w mediach, można zwrócić uwagę na poważne kwestie, takie jak zmiany klimatu, mobilizując innych do wykorzystywania ich głosu w celu wywierania wpływu na polityków. Taki rodzaj aktywizmu może mieć rów-

niez wpływ na korporacje. Zwiększona świadomość kwestii środowiskowych wśród konsumentów i pracowników może skłonić firmy do opracowania bardziej zrównoważonych praktyk, przyjęcia *zielonych strategii*, inwestowania w ekologiczne innowacje i proaktywnego zaangażowania w społeczną odpowiedzialność biznesu.

II. Edukacja społeczeństwa

Aktywizm środowiskowy nie tylko zwiększa świadomość na temat zrównoważonego rozwoju, ale może również edukować społeczeństwo o skutkach degradacji środowiska. Dzięki temu społeczeństwa mogą dokonywać lepszych wyborów konsumenckich i osądów dotyczących działań politycznych lub korporacyjnych (w tym wykrywania przypadków **greenwashingu – czyli działań marketingowych przedsiębiorstwa, które bazują na nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd deklaracjach, dotyczących zgodności produktu lub jego elementów z zasadami ochrony środowiska**).

III. Wywieranie presji na rządy / Wpływanie na plany rozwojowe

Aktywizm środowiskowy odgrywa kluczową rolę we wpływniu na ustawodawców w celu uchwalenia przepisów mających na celu ochronę środowiska.

Na przykład Greenpeace, jedna z najbardziej znanych organizacji ekologicznych, nieustannie lobbuje za wyższymi standardami środowiskowymi i redukcją emisji dwutlenku węgla. W ten sposób wywiera presję na rządy, aby wdrażały surowsze przepisy i wytyczne dotyczące ochrony środowiska.

Aktywizm na rzecz środowiska może również wpływać na plany rozwoju infrastruktury. W przypadku projektów infrastrukturalnych, które mogłyby być szkodliwe dla przyrody, aktywiści mogą protestować i utrudniać prace budowlane, aby wymusić zmiany lub całkowicie wstrzymać ich realizację. Mogą również brać udział w konsultacjach społecznych (wymaganych prawem) w celu przeciwstawienia się danej inwestycji.

Do podejmowania takich działań kluczowa jest jednak odpowiednia wiedza i weryfikacja informacji. Kluczowe jest holistyczne podejście, biorące przede wszystkim pod uwagę długofalowy rozwój.

IV. Prowokowanie debat publicznych

Innym powodem, dla którego aktywizm na rzecz ochrony środowiska jest ważny, jest to, że prowokuje publiczne debaty na temat tego, jak ludzkość powinna radzić sobie z problemami takimi jak zmiany klimatu i zanieczyszczenie. Skłania ludzi do zastanowienia się nad tymi kwestiami i daje im możliwość sformułowania własnej (politycznej) opinii na temat sposobów rozwiązania tych problemów.

Następnie nauczyciel/-ka przybliży uczniom WYBRANE FORMY AKTYWIZMU ŚRODOWISKOWEGO:

I. AKTYWIZM KLIMATYCZNY

Aktywizm klimatyczny ma miejsce, gdy ludzie z całego świata spotykają się, aby wywrzeć presję na liderów krajowych i biznesowych, aby podjęli działania w celu zabezpieczenia przyszłości, w której ludzie będą mogli dalej żyć. Rozwiązanie kryzysu klimatycznego wymaga dokonania szybkich zmian społecznych i technologicznych, dla których „nie ma udokumentowanego historycznego precedensu”, jak to ujął Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC). **Jako jednostce trudno sobie wyobrazić pojedyncze działanie, które odsunęłoby nasze systemy energetyczne i transportowe od paliw kopalnych, jednakże istotą aktywizmu jest to, że nie musimy robić tego sami.** Zamiast tego możemy zjednoczyć się jako kolektywy i społeczności, aby wywierać presję na decydentów lub modelować alternatywne sposoby działania.

Na przykład Extinction Rebellion jest ruchem zaangażowanym w aktywizm klimatyczny, organizującym różnego rodzaju kampanie protestacyjne.

II. AKTYWIZM NA RZECZ OCHRONY PRZYRODY

Aktywizm na rzecz ochrony przyrody to rodzaj aktywizmu środowiskowego, którego głównym celem jest ochrona zasobów naturalnych, ekosystemów (lądowych i morskich), roślin i zwierząt. Ruch zachęca do korzystania z zasobów naturalnych w sposób zrównoważony, ochrony różnorodności biologicznej i dzikiej przyrody. Jest to forma aktywizmu realizowana przez większość tzw. organizacji ochrony przyrody, w tym Sea Shepard, WWF, Greenpeace, Fundację MARE i wiele innych.

III. PARTIE ZIELONYCH

Partie Zielonych rozwinęły się na fali radykalnego aktywizmu społecznego, zwłaszcza studenckich protestów lat 60. i ruchu antyatomowego lat 70. i 80. XX wieku. Ich wejście do głównego nurtu polityki, a nawet do koalicji rządowych, zwłaszcza w Europie, dało im znaczący wpływ, ale ujawniło również podziały dotyczące niestosowania przemocy, polityki energetycznej i ekonomii. Partie Zielonych, będące kolejną formą aktywizmu ekologicznego, odnotowują obecnie wzrost poparcia w wielu krajach, ponieważ klimat staje się głównym problemem wśród wyborców.

IV. AKTYWIZM INDYWIDUALNY I POLITYCZNY

Jako działacz na rzecz ochrony środowiska niekoniecznie musisz spotykać się z innymi, aby Twój głos został usłyszany. Podczas gdy łączenie sił jest zwykle efektywniejsze, nadal możesz wywierać wpływ indywidualnie. Możesz dawać przykład innym, jak żyć w sposób bardziej zrównoważony. Możesz także dzielić się swoją wiedzą w mediach społecznościowych lub założyć blog o zrównoważonym rozwoju, aby zwiększyć swój indywidualny wpływ. Dodatkowo możesz być ambasadorem środowiska podczas poli-

tycznych dyskusji z przyjaciółmi i rodziną lub dołączyć do stowarzyszeń ekologicznych w szkole.

V. AKTYWIZM POPRZEZ SZTUKĘ

Aktywizm środowiskowy można również realizować twórczo.

Nauczyciel/-ka podkreśla niezwykle ważną rolę sztuki i nauk humanistycznych w aktywizmie jako formy przystępnego przekazu, umożliwiające edukację społeczeństwa niekoniecznie przez dane naukowe, a poprzez oddziaływanie na zmysły i budowanie wrażliwości na otaczający nas świat.

Coraz częściej mówi się o tym, że kryzys klimatyczny i kryzys bioróżnorodności to także w pewnym sensie kryzys wyobraźni. Nikt z nas nie jest w stanie do końca zrozumieć sieci zależności i wpływu zmian klimatu na planetę. Pojęcia takie jak globalne ocieplenie, bioróżnorodność itp. są poza naszą percepcją, a zarzucanie odbiorcy z każdej strony liczbami i danymi naukowym nie pomaga w przyswojeniu tych informacji. **Dlatego też coraz ważniejszą formą aktywizmu staje się sztuka, której celem jest poszerzenie naszej percepcji i pokazanie niezrozumiałych pojęć w sposób często abstrakcyjny, lecz bardziej dostępny.**

Na przykład w projekcie Planet Ocean artystka Thirza Schaap zwraca uwagę na problem plastikowych odpadów, budując rzeźby wykonane wyłącznie z plastikowych śmieci zebranych z południowoafrykańskich plaż. Takie działania są też podejmowane lokalnie, np. przez Fundację MARE. W ubiegłym roku we współpracy z artystką Lindą Lemon fundacja ta stworzyła instalację artystyczną „TO TWOJE?”, wykonaną ze śmieci

i starych sieci rybackich wydobytych z Bałtyku. Instalację można było oglądać przez cały sezon letni na plaży przy molo w Brzeźnie w Gdańsku.

Na zakończenie tej części lekcji nauczyciel/-ka podkreśla, że niezależnie od metod działania cel aktywizmu środowiskowego jest taki: stworzyć harmonijne środowisko życia dla wszystkich organizmów, które będzie przekazywane z pokolenia na pokolenie, bez ulegania negatywnym konsekwencjom działalności człowieka. Zaznacza także, że aktywistą może, a wręcz powinien, być każdy z nas – możemy działać w każdej dziedzinie i w każdej branży zależnie od naszych zainteresowań i predyspozycji. Nie ma jednej drogi, którą należy tutaj obrać – ważne, aby działać w sposób świadomy i zrównoważony oraz z poszanowaniem dla środowiska.

KAŻDY AKTYWIZM ZACZYNA SIĘ OD EDUKACJI.

W celu podsumowania nauczyciel/-ka pyta uczniów jakie formy aktywizmu zaobserwowali w filmie i jak oceniają ich skuteczność? Przykłady z filmu to: spotkania z politykami, strajki, współpraca z naukowcami, edukacja.

Następnie zaznacza, że sam film „Blueback” jest rodzajem aktywizmu poprzez formę twórczą – mającą na celu edukację i zwrócenie uwagi na główne zagrożenia mórz i oceanów:

- zmiany klimatyczne prowadzące do wybielania raf koralowych,
- nielegalne połowy,
- degradacja linii brzegowej na skutek działalności człowieka.

Nauczyciel/-ka pyta uczniów, czy znają inne przykłady tego typu działań aktywistyczno-artystycznych?

CZĘŚĆ 2: MORZA I OCEANY oraz kontekst LOKALNY

W drugiej części lekcji nauczyciel/-ka tłumaczy uczniom zakres działań omawianych w filmie oraz nakreśla kontekst ochrony ekosystemów morskich przez pryzmat zmian globalnych. Następnie przenosi te doświadczenia w kontekst lokalny Bałtyku i wprowadza uczniów w świat naszego morza oraz konieczności lokalnych działań.

EKOSYSTEMY MORSKIE a reszta świata – nauczyciel/-ka tłumaczy uczniom powiązania pomiędzy ochroną ekosystemów morskich a szerzej rozumianą ochroną środowiska, skupia się na połączeniu pomiędzy wszystkimi aspektami funkcjonowania biosfery. Podkreśla znaczenie ekosystemów morskich w kontekście zmian klimatycznych. Zmiany klimatu mają większy wpływ na zwierzęta i rośliny w oceanie niż na lądzie i to właśnie ekosystemy morskie odgrywają fundamentalną rolę w łagodzeniu zmian klimatu,

służąc jako główny pochłaniacz ciepła i dwutlenku węgla. Dlatego działania ochronne mające na celu ochronę mórz i oceanów są priorytetem w łagodzeniu zmian klimatu.

Następnie Nauczyciel/-ka tłumaczy uczniom, że wszystkie wody świata są ze sobą połączone, zatem działania na rzecz poprawy stanu ekosystemów morskich możemy podejmować tam, gdzie mieszkamy. W Polsce szczególnie istotna jest ochrona Morza Bałtyckiego – cała Polska (99,7% powierzchni kraju) leży w zlewni Bałtyku – oznacza to że gdziekolwiek w Polsce jesteśmy, mamy wpływ na Bałtyk, a działania na jego rzecz należy podejmować w całym kraju.

Następnie Nauczyciel/-ka zaprasza uczniów do udziału w Bałtyckim Quizie w celu poprawienie stanu wiedzy na temat naszego morza. Kod QR do Bałtyckiego Quizu – **załącznik nr 1**. Wytłumaczenie quizu dla nauczyciela – **załącznik nr 2**.

O autorce:

Olga Sarna – od 2012 roku aktywnie zaangażowana w działania na rzecz ochrony Bałtyku, a od 2017 roku Prezeska Zarządu Fundacji MARE, jedynej organizacji pożytku publicznego w Polsce, której działania dedykowane są wyłącznie ochronie ekosystemów morskich. Działania MARE skupiają się szczególnie na ochronie Morza Bałtyckiego w obszarze odpadów morskich, zarządzania potencjalnie niebezpiecznymi wrakami, zrównoważonego rybołówstwa oraz edukacji w zakresie zmian klimatu. Absolwentka Ochrony Środowiska na Politechnice Warszawskiej oraz Filologii Angielskiej na Uniwersytecie Warszawskim.

ZAŁĄCZNIK 1

ZAŁĄCZNIK 2

SCENARIUSZ ZAJĘĆ „BAŁTYCKI QUIZ”

Grupa uczniów zostaje podzielona na 4 – 5 grup. Wszystkie grupy otrzymują niezbędne przybory: arkusz szarego papieru, flamastry, kopertę z układanką do rozwiązania, kartki A4 z literami A, B, C, D.

Nauczyciel/-ka podczas zajęć korzysta z prezentacji multimedialnej do wyświetlania quizu oraz tablicy do zapisywania wyników drużyn.

Zajęcia odbywają się na zasadzie gry. Grupy, po naradzie między członkami drużyny, odpowiadają na pytania wyświetlone na prezentacji poprzez podniesienie kartki z wybraną odpowiedzią: A, B, C lub D. Wszystkie drużyny udzielają odpowiedzi jednocześnie. Grupy, które odpowiedziały poprawnie, otrzymują punkt.

Po każdym pytaniu nauczyciel/-ka z wykorzystaniem prezentacji omawia temat, którego dotyczyło pytanie i prezentuje zadania dodatkowe, za które również przyznawane są punkty.

BAŁTYCKI QUIZ - odpowiedzi

Pytanie 1: Kiedy powstał Bałtyk?

Odpowiedź: Ok. 12 tys. lat temu

Na następnym slajdzie uczniowie poznają historię najmłodszego morza na świecie – etapy formowania się morza, zmiany flory i fauny akwenu, relikty epoki polodowcowej (organizmy, które nadal żyją w Morzu Bałtyckim od czasów zlodowaceń).

Pytanie 2: Jaka jest średnia głębokość Bałtyku?

Odpowiedź: 52 m

Uczniowie poznają podstawowe cechy geograficzne i hydrologiczne Morza Bałtyckiego: podział Bałtyku na akwenu, bałtyckie głębie, mechanizm wymiany wody z oceanem, typy nadbałtyckich wybrzeży, zasolenie morza.

Pytanie 3: Ile rzek wpada do Morza Bałtyckiego?

Odpowiedź: ponad 250

Zadanie bonusowe za 4 punkty (dla drużyny, która najszybciej się zgłosi): Wymienić 4 polskie rzeki.

Uczniowie poznają pojęcie zlewni i dowiadują się, że ok. 97% powierzchni Polski leży w zlewni Bałtyku oraz, że zlewnia Bałtyku ma ok. 4 razy większą powierzchnię niż samo morze; dowiadują się, jakie państwa leżą nad Bałtykiem; uczą się jakie zanieczyszczenia spływają do morza z rzekami i jak długo zanieczyszczenia te pozostają w Bałtyku.

Pytanie 4: Z jakiego powodu latem często zamykane są nadbałtyckie kąpieliska?

Odpowiedź: zakwity sinic

Uczniowie poznają pojęcie eutrofizacji oraz jej przyczyny i skutki, uczą się czym są pustynie tlenowe na dnie Bałtyku i jak powstają, dowiadują się czym są sinice, dlaczego mogą być niebezpieczne dla zdrowia ludzi oraz jak mogą być wykorzystywane, poznają wpływ zmian klimatu na zmiany w ekosystemie Morza Bałtyckiego.

Pytanie 5: Które z wymienionych zwierząt NIE żyje w Bałtyku?

Odpowiedź: ośmiornica

Zadanie bonusowe za 5 punktów: każda grupa wypisuje na arkuszu papieru jak najwięcej nazw zwierząt żyjących w Bałtyku – grupa, która poprawnie wymieni najwięcej nazw, otrzymuje dodatkowe punkty

Uczniowie poznają bioróżnorodność Morza Bałtyckiego, poznają takie pojęcia jak: plankton, nekton i bentos, poznają podstawowe zależności w morskiej sieci pokarmowej, dowiadują się czym są gatunki obce i jakie gatunki obce występują w Bałtyku.

Pytanie 6: Jak nazywa się jedyny gatunek walenia żyjący w Bałtyku?

Odpowiedź: morświn

Uczniowie poznają ssaki żyjące w Morzu Bałtyckim: 3 gatunki fok i morświna; dowiadują się, że czasem Bałtyk przypadkowo odwiedzają zwierzęta, które nie mogą żyć w Bałtyku, np. wieloryby.

Pytanie 7: Jak długo plastik rozkłada się w morzu?

Odpowiedź: Nie rozkłada się – rozpada się na coraz drobniejsze cząsteczki.

Uczniowie dowiadują się jakie zanieczyszczenia plastikowe najczęściej trafiają do morza oraz jak dużo plastiku trafia do mórz i oceanów – w tym do Bałtyku, poznają pojęcie mikroplastiku i nanoplastiku.

Pytanie 8: Jak nazywa się zgubione lub porzucone przez rybaków sieci?

Odpowiedź: sieci widmo

Uczniowie poznają pojęcie sieci widmo i dowiadują się jakie zagrożenie dla środowiska morskiego one stanowią.

Pytanie 9: Jakiego typu śmieci jest najwięcej na plażach (nie tylko nadbałtyckich, ale również na świecie)?

Odpowiedź: niedopałków papierosów

Pytanie do uczniów: co możemy zrobić, żeby jak najmniej plastiku trafiało do środowiska? – dyskusja

Następuje podliczenie punktów zdobytych przez poszczególne drużyny – zwycięska grupa otrzymuje nagrodę.

**Aby zamówić film „Blueback” na seans grupowy
skontaktuj się ze swoim ulubionym kinem!**

FORUM FILM SP. Z O.O.

+48 22 456 65 55
www.forumfilm.pl

Opracowanie merytoryczne broszury:
Zespół Edukacji Ferment Kolektiv

Redakcja:
Katarzyna Kebernik

Korekta:
Małgorzata Garcia-Sepelowska

Opracowanie graficzne:
Adam Romel